

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

ÅRSMELDING

2012

TILSYNSUTVALGET FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere er et disiplinærorgan for norske dommere som omfatter alle fagdommere i tingrettene, lagmannsrettene, Høyesterett, jordskifterettene og jordskifteoverrettene. Ordningen gjelder foruten de faste embetsdommerne også midlertidige dommere, herunder dommerfullmektiger.

Regelverket som gjelder for Tilsynsutvalgets virksomhet og saksbehandling finner vi først og fremst i domstoloven kapittel 12. Dessuten gjelder forvaltningsloven og offentleglova for utvalgets saksbehandling, med de unntak som følger av domstoloven §§ 238 og 239.

Tilsynsutvalget kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer "forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptre i strid med god dommerskikk", jf. domstoloven § 236.

I likhet med de andre nordiske land og flertallet av europeiske land for øvrig, har vi innført skriftlige profesjonsetiske prinsipper for dommere i Norge. Ved utarbeidelse av disse prinsippene har det vært naturlig å ta utgangspunkt i domstolovens § 55 tredje ledd. Her heter det at: "En dommer er uavhengig i sin dømmende virksomhet. En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt."

Tilsynsutvalget ser det som en av sine oppgaver å vektlegge generelle spørsmål og problemstillinger knyttet til dommeretikk.

Domstoloven gir anvisning på to former for disiplinærtiltak. Den strengeste reaksjonsformen er *advarsel*. *Kritikk* vil være den vanligste reaksjonsformen. Utvalget kan også gi generelle uttalelser i forbindelse med klagesaksbehandlingen.

Tilsynsutvalgets myndighet er begrenset ved at det ikke kan vurdere forhold som har funnet sted for mer enn ett år siden, jf. domstoloven § 237 fjerde ledd. En annen begrensning for utvalgets myndighet gis i domstoloven § 236 fjerde ledd, hvor det heter at "Tilsynsutvalget kan ikke vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig."

Mer informasjon om Tilsynsutvalget for dommere finnes på nettstedet <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/Tilsynsutvalget-for-dommere/>. Der finnes en generell orientering om utvalget, samt praktisk

informasjon til potensielle klagere. I tillegg blir Tilsynsutvalgets vedtak publisert der i anonymisert form. Alle vedtak som treffes i utvalgsmøter publiseres på denne måten.

Vedtakene publiseres også på Lovdata.

TILSYNSUTVALGETS ORGANISERING

Tilsynsutvalget er et uavhengig og frittstående forvaltningsorgan. Utvalgets sekretariat er plassert i Domstoladministrasjonen.

Tilsynsutvalget består av seks medlemmer med personlige varamedlemmer. Det er sammensatt av to dommere ved de alminnelige domstolene, en jordskiftedommer, to representanter for allmennheten og en advokat, jf. domstoloven § 235.

Når Tilsynsutvalget behandler saker som gjelder en dommer fra de alminnelige domstoler, deltar to dommere fra de alminnelige domstoler, advokatmedlemmet og de to representantene for allmennheten. Ved behandling av saker som gjelder en jordskifteoverdommer eller en jordskiftedommer, deltar en dommer fra jordskifterettene i stedet for en dommer fra de alminnelige domstolene.

Utvalget har i 2012 hatt følgende sammensetning:

- Tingrettsdommer/nestleder Unni Sandbukt, Nord-Troms tingrett, leder
Personlig varamedlem: Avdelingsleder Ina Elisabeth Strømstad, Oslo tingrett
- Lagdommer Randi Grøndalen, Frostating lagmannsrett
Personlig varamedlem: Lagdommer Rune Jensen, Agder lagmannsrett
- Rektor Bjørg Tørresdal, Frol oppvekstsenter, Levanger
Personlig varamedlem: Fisker og styrmann Eva Toril Strand, Averøy
- Professor Svein J. Magnussen, Oslo
Personlig varamedlem: Regiondirektør Gerd Ingunn Opdal, Statped
- Advokat Jeppe Normann, Vette
Personlig varamedlem: Advokat Bjørn Hüberr Senum, Advokatfelleskapet
- Jordskifterettsleder Trond Berge, Sør-Rogaland jordskifterett
Personlig varamedlem: Jordskifterettsleder Vidar Bergtun, Nord- og Midhordland jordskifterett

TILSYNSUTVALGETS VIRKSOMHET

Møter

Tilsynsutvalget gjennomførte i 2012 seks møter hvorav ett møte gikk over to dager. Her møtte både medlemmer og varamedlemmer. Tre møter ble avholdt i Oslo, ett på Sommarøy i Troms og to i Trondheim.

Saksbehandling

Sekretariatet er adressat for henvendelser til Tilsynsutvalget, og forestår forberedelsen av klagesakene frem til de er klare for avgjørelse.

Tilsynsutvalget treffer sine vedtak i møte, jf. domstoloven § 238 fjerde ledd. Utvalget har i medhold av domstoloven § 238 sjette ledd delegert til utvalgets leder, dommermedlem og advokatmedlem med deres vararepresentanter, å avvise saker i følgende tilfeller:

- det foreligger ikke klageadgang etter loven
- klager har ikke klagerett
- klagefristen på tre måneder er utløpt og klagen er åpenbart ubegrunnet

I tillegg er det delegert til utvalgets leder, dommermedlem og advokatmedlem med deres vararepresentanter, å realitetsbehandle klagesaker når klagen er åpenbart ubegrunnet.

TILSYNSUTVALGETS ROLLE I ARBEIDSRETTLIGE SPØRSMÅL/PERSONALSAKER

Tilsynsutvalgets hovedoppgave er å behandle klager på dommere i forbindelse med deres håndtering av rettssakene, herunder å behandle klager som gjelder dommernes opptreden i retten. Tilsynsutvalget har i utgangspunktet ingen rolle etter at det er truffet disiplinærvedtak i forhold til en dommer. Å iverksette tiltak og å følge opp i etterkant av en disiplinærreaksjon, hører inn under arbeidsgiveransvaret. Dette forvaltes av domstolleder eller Domstoladministrasjonen (DA).

Tilsynsutvalgets avgjørelser kan imidlertid berøre tjenesteinterne forhold og dommernes stilling som arbeidstakere. Dette har dels kommet til uttrykk i domstoloven og dels i forarbeidene (Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) og NOU 1999:19. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av de mest aktuelle punktene.

1. Brudd på arbeidsrettslige plikter kan medføre disiplinærreaksjon.

Det fremgår av domstoloven § 236 at Tilsynsutvalget kan gi disiplinærreaksjon dersom en dommer "overtreder de plikter som stillingen medfører". Dette kan for eksempel gjelde irregulært fravær, brudd på arbeidsplikten eller overtredelse av reglene om adgangen til å inneha sidegjøremål e.l. Dette innebærer at opptreden som kan gi grunnlag for arbeidsrettslige beføyelser ellers i arbeidslivet (f.eks. formell advarsel), kan medføre kritikk eller advarsel etter klage til Tilsynsutvalget.

2. Både arbeidsgiver og ansettelsesmyndighet kan klage en dommer inn for Tilsynsutvalget.

Det fremgår av domstoloven § 237 første ledd nr. 2-4 at både arbeidsgiver og ansettelsesmyndighet har rett til å klage en dommer inn for Tilsynsutvalget. Denne klageretten er bl.a. aktuell ved tjenesteinterne forhold, brudd på arbeidsrettslige plikter e.l., se pkt. 1.

Dersom en tilsatt klager på en dommer i forbindelse med en verserende personalkonflikt, skal utvalget regelmessig vise tilbakeholdenhet med å gripe inn, jf. Ot. prp. nr. 44 (2000-2001) side 176. Den tilsatte skal som regel henvises til å gå vanlig tjenestevei med saken, noe som innebærer at saken bør tas opp med domstolleder, med eventuell bistand fra tillitsvalgte. Hvis dette ikke fører frem, kan den tilsatte bringe saken inn for DA. Både domstolleder og DA kan bruke sin alminnelige klagerett dersom saken ikke løser seg og dommerens opptreden fremstår som kritikkverdigg.

Klanderverdig opptreden i forbindelse med tjenesteinterne forhold, herunder opptreden i forbindelse med en verserende personalsak, kan dermed medføre kritikk eller advarsel eksempelvis etter klage fra domstolleder eller DA.

I og med at sekretariatet for Tilsynsutvalget er lagt til DA, har utvalget utarbeidet egne saksbehandlingsrutiner for saker der DA er klager. Det er bl.a. bestemt at juristene i sekretariatet ikke skal delta i saksbehandlingen, og at disse sakene skal forberedes av utvalget ved utvalgsleder eller annet utvalgsmedlem.

3. Tilsynsutvalgets plikt til å varsle Justisdepartementet.

Dersom det blir påvist forhold som kan kvalifisere for straff eller avskjed, er det forutsatt at Tilsynsutvalget melder fra. Dette fremgår av forarbeidene, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) pkt. 11.5.13 der følgende er uttalt:

"Dersom Tilsynsutvalget mener at en dommers forhold kvalifiserer for strafferettslig forfølgning eller suspensjon/sivil avskjed, må det påhvile utvalget en plikt til straks å melde forholdet til henholdsvis påtalemyndigheten og Justisdepartementet."

Lovgiver har videre påpekt at gjentatt kritikk kan kvalifisere for suspensjon og avskjed, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) pkt. 11.5.7 hvor følgende er uttalt:

"Det er (imidlertid) uheldig om en dommer skal kunne få kritikk ved flere anledninger uten at dette får noen betydning for vedkommendes stilling i domstolene. Etter gjentatt advarsel og/eller kritikk, bør ansvarlig ansettelsesmyndighet vurdere om det skal reises avskjedssak."

Dette innebærer at en dommer som har opptrådt sterkt klanderverdig og/eller har fått gjentatt kritikk/advarsel av Tilsynsutvalget, kan bli innrapportert til Justisdepartementet. Dette kan gjelde alle former for dommeratferd, herunder brudd på arbeidsrettslige plikter.

Dersom Justisdepartementet vurderer å reise avskjedssak mot en dommer, kan departementet innhente uttalelse fra Tilsynsutvalget. Dette fremgår ikke direkte av lovteksten, men det er nedfelt i

forarbeidene, jf. NOU 1999:19 pkt. 10.6.3.7. Justisdepartementet har opplyst at det inngår i departementets rutiner å innhente uttalelse fra Tilsynsutvalget dersom det forberedes avskjedssak mot en dommer.

Oppsummering

Det synes å ha vært et sentralt poeng for lovgiver at Tilsynsutvalget skal ha et vidt mandat, og at mange sider av dommerarbeidet skal kunne fanges opp og danne grunnlag for disiplinærtiltak. Som et ledd i dette har utvalget også myndighet til å vurdere dommerens opptreden som arbeidstaker og kollega. Lovgiver har bl.a. vektlagt at det var behov for et organ som kunne gripe inn på en mildere måte, før det ble aktuelt med de strengere tiltakene straff og avskjed. I forarbeidene er dette blant annet formulert slik, se NOU 1999:19 side 324:

"Kommissjonen legger for øvrig stor vekt på følgende: Det er viktig at man, som tidligere nevnt - i erkjennelsen av at avskjedssaker praktisk talt ikke har forekommet, av at påtalemyndigheten særdeles sjelden går til regulær straffesak mot en dommer, og av at dommere ikke kan sies opp – får etablert et system som kan fylle det disiplinære tomrom som eksisterer."

Statistikk Tilsynsutvalget for dommere 2012

	2011	2011	2011	2012	2012	2012
Innkomne saker	Totalt	Alminnelige domstoler	Jordskifte domstoler	Totalt	Alminnelige domstoler	Jordskifte domstoler
Innkomne klagesaker i perioden	176	160	13	112	99	13
Anmodning om uttalelse om god dommerskikk	0	0	0	0	0	0
Saker som er behandlet av eget tiltak	0	0	0	0	0	0
Andre saker	3			1		
Sum	176	160	13	113	99	13
Hvem klager						
Parter	157	145	12	102	90	12
Prosessfullmektiger:	0	0	0	1	0	1
- Advokater/forsvarer	7	6	1	4	4	0
- Aktor	0	0	0	0	0	0
- Andre	1	1	0	0	0	0
Fornærmede	0	0	0	0	0	0
Vitner/sakkyndige	3	3	0	3	3	0
Lekdommere	0	0	0	0	0	0
Advokatforeningen	0	0	0	0	0	0
Domstoladministrasjonen	2	2	0	0	0	0
Øvrige	6	6	0	3	3	0
Sum	176	163	13	113	100	13
Avvisning						
Truffet av utvalget				10	9	1
Truffet av medlem etter fullmakt				62	55	7
Sum				72	64	8
Grunnlag for avvisning						
Manglende klagerett	4	4	0	2	2	0
Klagen for sent innkommet	20	19	1	16	15	1
Gjelder forhold som kan overprøves ved rettsmidler	33	31	2	47	40	7
Kombinasjon av avvisningsgrunner	11	10	1	8	8	0
Sum	68	64	4	73	65	8
Realitetsbehandling						
Truffet av utvalget				28	26	2
Truffet av leder/nestleder etter fullmakt				39	36	3
Sum				67	62	5
Klagen gjelder						
Forhold i tjenesten				65	61	4
Dommeratferd				63	58	5
Sen saksbehandling				4	3	1
Administrative forhold				0	0	0
Forhold utenfor tjenesten				0	0	0
Sum				132	122	10

Resultat

Ikke disiplinærtiltak	18	17	1	10	10	0
Ikke disiplinærtiltak. Avgjort som åpenbart ubegrunnet	50	49	1	38	35	3
Dels avvist. Ikke disiplinærtiltak	21	18	3	14	12	2
Dels avvist. Dels avgjort som åpenbart ubegrunnet	3	3	0	1	1	0
Disiplinærtiltak:						
Kritikk	3	2	1	2	2	0
Advarsel	0	0	0	2	2	0
Sum	95	89	6	67	62	5
Uttalelse om god dommerskikk	4	4	0	0	0	
Avsluttet på andre måter						
Klager trukket	2	2	0	0	0	0
Klager bortfalt	1	1	0	6	6	0
Overført Domstoladministrasjonen					1	0
Andre grunner					4	0
Klager under behandling pr 31.12	70	63	7	36	29	7

Statistikk

I 2012 mottok Tilsynsutvalget 113 klagesaker. Av disse var 13 klager rettet mot dommere i jordskiftedomstolene. Det ble truffet i alt 139 vedtak i 2012, hvorav 102 vedtak ble truffet av utvalgets leder eller annet medlem etter delegering. 39 vedtak ble truffet av et samlet utvalg.

65 klager ble realitetsbehandlet i 2012. Samtlige klager gjaldt forhold i tjenesten: 63 klager gjaldt dommeratferd og 4 klager gjaldt sen saksbehandling. En og samme klage kan gjelde flere forhold. Det ble gitt disiplinærreaksjon i 4 tilfeller, to i form av kritikk og to i form av advarsel. Alle av sakene gjaldt dommeratferd. Tilsynsutvalget gjennomførte 6 ordinære møter i 2012.

Tilsynsutvalget 2002-2012

I løpet av 2002-2012 har Tilsynsutvalget mottatt 1131 klagesaker. Det er totalt truffet 1119 vedtak, hvorav 519 er avvinningsvedtak. 504 saker er realitetsbehandlet av et samlet utvalg. De resterende sakene er avsluttet på annen måte, vanligvis ved at klagen er trukket eller bortfalt av andre grunner. Tilsynsutvalget har truffet vedtak om disiplinærtiltak i totalt 58 saker, og i fire av disse sakene er det gitt advarsel.

Antallet klager har variert en del fra år til år med 66 klager i 2003 (som det laveste) og 176 klager i 2011 (som det høyeste). Det er først og fremst partene i saken som klager (vanligvis over 90 prosent).

Et utviklingstrekk i denne perioden er at antall klager har stabilisert seg på høyere nivå enn tidligere. En grunn til dette kan være at klageordningen har blitt bedre kjent hos parter, advokater og andre. Et annet utviklingstrekk er at utvalget i stadig flere saker avgir uttalelser om god dommerskikk, uten at det treffes vedtak om disiplinærtiltak. Dette er i samsvar med forarbeidenes forutsetning om at Tilsynsutvalget skal utvikle retningslinjer for hva som anses som "god dommerskikk".

April 2013

Unni Sandbukt

Randi Grøndalen

Björg Tørresdal

Jeppe Normann

Svein J. Magnussen

Trond Berge

TILSYNSUTVALGETS VEDTAK 2012

Sak 175/11: Dommeratferd og sen saksbehandling. Avisning.

Åpenbart ubegrunnet. Klage på tingrettsdommer og sorenskriver. Klagen gjaldt en tingrettsdommers sakshåndtering i forbindelse med bobehandling, herunder dommerens manglende inngripen overfor bobestyrer. Det ble anført at dommeren forsøkte å få klagerne til å trekke fremsatt anke. Videre anførte klagerne at det på grunn av graverende sendretktighet i tingretten tok over sju måneder før anken ble oversendt lagmannsretten. Klagerne mente sorenskriveren hadde opptrådt kritikkverdig ved ikke å ha grepet inn overfor tingrettsdommeren i forbindelse med kravet om at bobestyrer måtte avsettes.

Klagen mot tingrettsdommeren ble avvist fordi den var for sent fremsatt. Tilsynsutvalget avviste deler av klagen på grunn av oversittelse av ettårsfristen i domstolloven § 237 fjerde ledd. De øvrige forhold i klagen ble avvist på grunn av oversittelse av tremånedersfristen. Klagen mot sorenskriveren ble avgjort som åpenbart ubegrunnet.

Sak 172/11: Saksbehandlingstid og manglende prioritering.

Klage på dommerfullmektig avvist. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak overfor sorenskriver. Klage på en sorenskriver og en dommerfullmektig. I klagen ble det anført at tingretten viser manglende evne og/eller vilje til å prioritere en sak etter barneloven. Klager anførte at tingretten har mangelfulle saksbehandlingsrutiner.

Tilsynsutvalget mente klagen mot dommerfullmektigen måtte avvises fordi den gjaldt forhold som kunne vært brukt som ankegrunnlag. I klagen overfor sorenskriveren ga utvalget uttrykk for at en noe bedre overordnet administrativ håndtering av saken kunne ha redusert saksbehandlingstiden. Tilsynsutvalget kom likevel til at forholdet ikke var så klanderverdig at det var grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor domstolleder.

Sak 158/11 og 18/12: Dommeratferd. Advarsel.

To klager mot samme tingrettsdommer ble behandlet samlet. Anførlene gjaldt både dommerens opptreden i retten og hans opptreden i forbindelse med den ene klagesaken for Tilsynsutvalget. Fra den ene klageren (en forsvarer) ble det anført at dommeren opptrådte arrogant, nedlatende og forutinntatt overfor tiltalte. I klagen ble det anført at dommeren oppkonstruerte egne historier om hendelsesforløpet. Forsvareren viste

videre til dommerens opptreden etter at klagen var inngitt, blant annet i forbindelse med en forsvareroppnevning og en politianmeldelse av forsvareren. Klager anførte at det foreligger alvorlig svikt ved innklagedes dommerskjønn. Innklagede bestred klagerens anførsler. Den andre klagen som var inngitt av en part i en sak som gjaldt tvangsbot for gjennomføring av samvær etter barneloven. Klager hadde blant annet innvendinger til referatet fra samtalen mellom dommeren og klagers datter. Videre mente klager at dommeren møtte for sent til rettsmøtet, at han var uforberedt under rettsmøtet og at gjennomføringen av rettsmøtet var ustrukturert. I følge klager fremsto dommeren som partisk og hatsk under utspørringen av henne. Klagers advokat har i hovedsak bekreftet hennes beskrivelse av hendelsesforløpet.

Tilsynsutvalget viste til at det over en lang tidsperiode og fra flere hold har vært reagert på dommerens opptreden både i og utenfor domstolen. Flere av disse forholdene er av samme karakter som i de to klagesakene. Utvalget bemerket i tilknytning til den ene klagen at dommeren opptrådte lite skjønnsomt og i strid med god dommerskikk da han tok kontakt med meddommerne og innkalte dem til et møte om klagesaken for Tilsynsutvalget. Utvalget la videre til grunn at dommeren hadde fremstått som partisk og forutinntatt i straffesaken, og hans opptreden ble ansett å være i strid med reglene om god dommerskikk og de etiske prinsipper for dommeratferd. Utvalget uttalte at dommerens etterfølgende opptreden – ved at han unnlot å oppnevne forsvareren og at han senere anmeldte ham – var i strid med god dommerskikk.

I relasjon til den andre klagen la utvalget til grunn at dommeren i hovedsak hadde opptrådt som beskrevet i klagen, herunder at han fremsto som uforberedt og uryddig, og at han ikke var tilstrekkelig nøytral overfor saksøkte (klager). Utvalget mente dommerens opptreden var i strid med reglene om god dommerskikk og de etiske prinsipper for dommeratferd. I tillegg la Tilsynsutvalget – etter opplysninger fra domstolleder – vekt på forhold utenom de to klagesakene. Dette gjaldt to konkrete tilfeller av fravær og forsentkomming til hovedforhandlinger i november 2011 og februar 2012. Utvalget viste også til at det var påvist flere tilsvarende hendelser frem til 2009. Utvalget la til grunn at dommeren hadde overtrådt de plikter som stillingen medfører. Tilsynsutvalget uttalte at det ser alvorlig på at dommeren gjentatte ganger begår denne type tjenesteforsømmelser, og at dette kan bidra til å svekke tilliten til dommerne og domstolen.

Tilsynsutvalget vurderte at dommerens samlede opptreden ga grunnlag for disiplinærtiltak i form av advarsel.

Sak 154/11 – Dommeradferd. Ikke disiplinærtiltak.

Klagen gjaldt en dommerfullmektigs og sorenskriverens handlemåte i en sak etter barneloven hvor barnet møtte på dommerens kontor for samtale noen dager før rettsmøte i saken. Klager mente domstolen burde ha kontaktet ham slik at han kunne hente barnet etter samtalen, i stedet for å la barnet returnere til mor som holdt barnet tilbake etter samvær. Tilsynsutvalget kunne ikke se at dommerne hadde noe rettslig grunnlag for å involvere seg utenrettslig i tvisten mellom foreldrene, eller på annen måte blande seg opp i barnets oppholdssted frem til avgjørelsen falt i saken.

Sak 150/11: Uttalelser i domspremissene. Kritikk.

Saken gjaldt uttalelser i domspremissene i en sivil sak hvor en advokat var saksøkt og frifunnet. Klagen ble fremmet etter utløpet av tremånedersfristen, men utvalget fant grunn til å ta saken til vurdering i medhold av domstolloven § 237 fjerde ledd annet punktum.

Utvalget kommenterte at dommeren har et særlig ansvar for ordvalg i rettslige avgjørelser, idet ord og uttrykk står der for alltid. Skriftlige karakteristikker har en sterkere effekt og kan oppleves mer belastende enn øyeblikkets muntlige utsagn.

Etter en konkret vurdering fant utvalget at dommeren brukte unødvendig sterke ord og uttrykk, særlig sett hen til den rettslige argumentasjonen og resultatet i saken. De aktuelle utsagnene fremstod som en unødvendig subjektiv tilspisset karakteristik av klagers handlinger og vurderinger, som også var av betydning for klagers renommé som advokat.

Sak 117/11: Opptreden i rettsmøte. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Saken gjaldt tre lagdommeres opptreden og uttalelser i forbindelse med ankeforhandling i sak etter barneloven. Klager hadde anført at dommerne hadde opptrådt nedlatende og respektløs ved at de lo og snakket leende sammen, stilte spørsmål og kommenterte forklaringene på en slik måte at rettsaken ble belastende. Klager hadde også anført at dommerne tillot motpartens prosessfullmektig å behandle klager ufint.

Tilsynsutvalget fant dels at det ikke var påberopt noen konkrete forhold hva angikk den ene dommeren. For øvrig kunne utvalget ikke se at det var sannsynliggjort at de to øvrige dommerne hadde opptrådt slik klager anførte. Tilsynsutvalget kommenterte at eventuelle utsagn ikke kan vurderes løsrevet, men må ses i sammenheng med situasjonen og behovet for å klarlegge faktum. Det var ikke grunnlag for å si at dommerne hadde opptrådt kritikkverdige eller i strid med god dommerskikk.

Sak 115/11 – Dommeradferd. Delvis avvisning. Ikke disiplinærtiltak.

Saken gjaldt klage over en kst. sorenskrivers adferd i sak etter barneloven. Det ble fra klagers side anført at dommeren manglet kompetanse til å dømme i saker som omhandler barns beste og at han manglet innsikt i hva som er barns beste. Det ble videre anført at innklagede ikke lot klager få si alt han ønsket å få frem, samt at innklagede lot motparten målbære usannheter uten at innklagede grep inn. De deler av klagen som omhandlet forhold som kan ankes ble avvist. Tilsynsutvalget fant at de øvrige delene av klagen ikke omhandlet forhold som var klanderverdige.

Utvalget fant at det var brukt unødvendig sterkt negative bemerkninger i premissene som klart var egnet til å virke sårende og infamerende. Tilsynsutvalget gav dommeren kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

Sak 3/12: Dommeradferd og sen saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på jordskiftedommer og jordskifterettsleder. I klagen er det blant annet anført at de innklagede har forsømt en rekke av de plikter som påhviler en dommer, herunder manglende saksstyring, manglende veiledning til partene og manglende overholdelse av akseptable saksbehandlingsfrister.

Tilsynsutvalget avviste deler av klagen på grunn av oversittelse av ettårsfristen i domstolloven § 237 fjerde ledd. Videre ble deler av klagen avvist fordi det gjaldt forhold som kan overprøves ved anke eller gjenåpning, jf. domstolloven § 236 fjerde ledd. De øvrige anførsler i klagen ble av utvalget ikke ansett som sannsynliggjort. Utvalget fant derfor ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor jordskiftedommeren. Tilsynsutvalget mente det ikke hadde vært grunn for jordskifterettslederen å gripe inn overfor jordskiftedommerens saksstyring. Det var derfor heller ikke grunn til å reagere med disiplinærtiltak overfor jordskifterettslederen.

Sak 19/12: Dommeratferd og saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klager på tingrettsdommer i forbindelse med en beslutning om å tilbakekalle en oppnevning som bistandsadvokat. I klagen er det blant annet anført at dommeren har brutt reglene om personvern og at klagerne ikke ble gitt anledning til å uttale seg. Personvernet for samtlige klager er grovt krenket og har påført dem personlige belastninger.

De deler av klagen som gjaldt spørsmål om offentliggjøring ble avvist fordi disse forholdene kunne overprøves av ankeinstansen. Tilsynsutvalget mente dommerens handlemåte fremsto som saklig fundert ut fra det konkrete saksforholdet og det offentlige interesse i saken. Utvalget kunne ikke se at dommerens håndtering av saken var i strid med reglene om god dommerskikk eller de etiske prinsipper for dommeratferd. Tilsynsutvalget fant derfor ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak.

Sak 45/12: Saksbehandlingstid og dommerens politiske tilknytning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klagen gjelder en dommerfullmektig som avsa dom to måneder etter avsluttet hovedforhandling i en sak om yrkesskadeerstatning. Det ble i klagen anført at dommen er mangelfull/uriktig på grunn av den lange saksbehandlingstiden og at dommen er farget av dommerfullmektigens politiske syn.

Tilsynsutvalget fant ikke grunn til å vurdere klagerens påstand om at dommen skulle være farget av dommerfullmektigens politiske syn, da dette fremstod som en udokumentert påstand.

Tilsynsutvalget kom til at en tidsbruk på to måneder fra hovedforhandling til dom ikke utgjør en så lang saksbehandlingstid at det utgjør brudd på god dommerskikk. Det ble lagt vekt på utvalgets praksis, sakstypen, årsaken til fristoverskridelsen og innklagedes håndtering av denne ved at partene var blitt tilstrekkelig orientert om saksbehandlingstiden.

Sak 31/12: Dommeratferd og saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tingrettsdommer i forbindelse med overprøving av dom i forlikrådet. I klagen er det blant annet anført at de innklagede har forsømt en rekke av de plikter som påhviler en dommer, herunder manglende veiledning til partene og at dommeren var forutinntatt. Klager anførte også at dommeren ikke tok tilstrekkelig hensyn til hennes

helsetilstand da dommeren nektet å omberamme saken.

De deler av klagen som gjaldt saksbehandling og rettslige vurderinger i forbindelse med vurderingen av om klager hadde gyldig fravær avvist fordi det gjaldt forhold som kan overprøves ved anke eller gjenåpning, jf. domstolloven § 236 fjerde ledd. De øvrige anførsler i klagen ble av utvalget ikke ansett som sannsynliggjort. Utvalget fant derfor ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak.

Sak 29/12 og 30/12: Dommeratferd og saksbehandling. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på tingrettsdommer for saksstyring og dommeratferd under en hovedforhandling. Den ene klageren var saksøkt i saken og den andre klageren et vitne. Klagerne anførte at dommeren var partisk, arrogant og harselerende, og det ble vist til enkeltkarakteristikker dommeren skulle ha kommet med. Klagerne anførte også at dommeren overkjørte dem, og at de ikke fikk fremlagt saken slik de ønsket.

De deler av klagen som gikk på at dommeren ledet forhandlingene på en slik måte at saken ikke ble godt nok opplyst, ble avvist da dette er forhold som kan brukes som ankegrunn.

Tilsynsutvalget viste til at klagerens påstander var tilbakevist av samtlige andre tilstedeværende i rettssalen, og at det ikke er tilstrekkelig med generelle karakteristikker og påstander basert på en subjektiv oppfatning og egen definisjon av hva som er relevant og viktig i saken. Utvalget uttalte også at det er dommeren som har ansvar for å definere hva som er sakens tema og hva som derfor kreves av de forklaringer som skal gis. Dommeren har rett til å korrigere den retning en parts – eller vitneforklaring tar, om nødvendig med myndig og klar inngripen. Dette ligger innenfor rammen av den saksstyring dommeren plikter å påse, og som parter og vitner må tåle.

Sak 27/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klagen gjaldt en uttalelse i rettsmøte der dommeren opplyste om at klager ikke lenger oppholdt seg i Y. Klager var innvilget postadresse som er gradert etter kode 6, dvs. strengt fortrolig etter Beskyttelsesinstruksen, noe dommeren var klar over. Klager anførte at dommeren på den måte satte henne og barna i fare, ettersom den personen de trengte beskyttelse fra lett da kunne resonere seg frem til oppholdsstedet deres.

Tilsynsutvalget uttalte at den som møter i retten med sperret adresse grunnet behov for beskyttelse skal kunne stole på at adresseopplysninger ikke røpes. Dommerens utsagn i retten var uheldig, fremstår som unødvendig og burde vært usagt. Regelen må være at det ikke gis noen opplysninger, verken positive eller negative, om oppholdssted.

Tilsynsutvalget la vekt på at dommeren ikke gav konkrete adresseopplysninger eller nærmere geografiske angivelser. Taushetsplikten var ikke brutt.

Sak 25/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Uttalelse om god dommerskikk. Klagen gjaldt en uttalelse i hovedforhandling i straffesak der forsvarer ønsket å dokumentere en forutgående kjennelse vedrørende førerkortbeslag. I den forbindelse oppstod det en replikkveksling mellom dommeren og forsvareren hvor dommeren kom inn på alderen til den dommerfullmektig som hadde avsagt den aktuelle kjennelsen. I tillegg til sakens faste aktører, var to praktikanter fra tingretten til stede.

Tilsynsutvalget utalte at uheldig dommeratferd over en viss terskel må foreligge for at utvalget skal reagere med kritikk eller advarsel. Tilsynsutvalget mente at dommerens uttalelse ikke oversteg denne terskelen, men at opptreden lå nær opp til en disiplinærreaksjon. Utvalget fant grunn til å gi en uttalelse om dommerens opptreden, jf. domstoloven § 236 tredje ledd.

Sak 21/11: Opptreden overfor journalist. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak. Dissens. Saken gjaldt hvordan en sorenskriver håndterte en journalists henvendelser om innsyn i en dommer i voldtektssaker. Klager anførte at han sendte flere henvendelser til den aktuelle tingretten og at ingen av dem ble besvart. Klager har også anført at han ble møtt på en lite respektfull måte da han kontaktet sorenskriveren på telefon.

Tilsynsutvalget mener at det hører til god dommerskikk å ha en serviceorientert profil og at den enkelte dommer fører en mediepolitikk som bidrar til åpenhet og god kommunikasjon. Tilsynsutvalget mente også at innklagedes opptreden og håndtering av den aktuelle saken var lite forenlig med den mediepolitikk man ønsker domstolene skal stå for og praktisere.

Hva angikk vurderingen av om sorenskriveren skulle ilegges disiplinærtiltak delte utvalget seg i et

flertall på tre og et mindretall på to, og kom til at det ikke var grunnlag for kritikk.

Sak 160/11: Uttalelser i domspremisser. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Saken gjaldt uttalelse i domspremissene i en lagmannsrettsdom. Klagerne anførte at uttalelsen var diskriminerende overfor homofile.

Tilsynsutvalget kommenterte at deler av domspremissene kunne isolert sett oppfattes som diskriminerende. Lest i sammenheng, fremstod uttalelsen som en del av den bevisvurdering som var funnet sted i forbindelse med den underliggende tvistesaken. Det kunne ikke utledes dit hen at dommerne gav uttrykk for diskriminering av homofile parforhold på generell basis.

Sak 33/12: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klage på dommerfullmektig som ledet hovedforhandlingen i straffesak der klager var tiltalt. I klagen ble det anført at retten gjorde feil i tilknytning til habilitetsspørsmål, bevisvurderingen, omtale av enkelte bevis samt spørsmål om oppnevning av bistandsadvokat. Det ble videre anført at dommerfullmektigen var partisk og forutinntatt.

Tilsynsutvalget avviste de deler av klagen som gjaldt rettens saksbehandling og bevisvurdering, da dette er forhold som kan brukes som ankegrunn.

Utvalget fant det ikke sannsynliggjort at dommerfullmektigen hadde opptrådt partisk eller forutinntatt. Det ble vist til at dommeren skal drive aktiv saksstyring og har ansvar for å få saken opplyst. Dommeren har også ansvar for å ivareta alle involverte og sørge for en saklig og verdig tone i retten. Som følge av dette har dommeren rett til å korrigere og gripe inn i den ene partssidens avhør og prosedyre, uten at det innebærer partiskhet eller usaklig forskjells-behandling. De tiltak som dommerfullmektigen foresto, ligger innenfor rammen for nødvendig og saklig saksstyring. Utvalget fant derfor ikke grunn til å reagere med disiplinærtiltak.

Sak 49/12: Dommeratferd. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klagen gjaldt innklagedes administrering av straffesak i lagmannsretten. Ankeforhandlingen pågikk med lagrette hvor klager var en av de to tiltalte. Det ble i klagen anført at den måten innklagede ledet forhandlingene på var i strid med god dommerskikk. Det ble også vist til de uttalelser innklagede kom med i tilknytningen til bevisene.

Klager anførte at innklagede opptrådte partisk, forutinntatt, utidig avbrytende m.v. Innklagedes rettsbelæring ble i den forbindelse særskilt nevnt.

Tilsynsutvalget fant etter en konkret vurdering at det ikke var påvist eller sannsynliggjort kritikkverdige forhold fra innklagedes side. Det ble blant annet vist til at ingen av de innkomne uttalelser i saken støttet klagers fremstilling. Heller ikke for øvrig forelå forhold som ga grunnlag for å konkludere med at innklagede hadde opptrådt i strid med god dommerskikk.

Sak 57/12 og 64/12: Dommeratferd. Delvis avvisning. Ikke grunnlag for disiplinærtiltak.

Klagen gjaldt innklagedes opptreden og bevisvurdering i en sivil sak. Klager anførte at innklagede i sin bevisvurdering hadde lagt til grunn vitneforklaringer i saken som innklagede måtte vite var uriktige, under henvisning til dokumentbevis fremlagt for utvalget. Det ble videre anført at innklagede under hovedforhandlingen uttalte seg sterkt nedlatende om blant annet klager, samt at innklagede i en telefonsamtale under saksforberedelsen skjelte ut en part i saken.

Tilsynsutvalget la til grunn at den del av klagen som rettet seg mot innklagedes bevisvurdering kunne danne grunnlag for anke, og ble følgelig avvist. Hva gjaldt den del av klagen som rettet seg mot innklagedes opptreden, viste utvalget til at ingen av prosessfullmektigene har gitt uttrykk for at de kjente seg igjen i klagers fremstilling av innklagede. Uttalelsene ga derimot inntrykk av at innklagede hadde opptrådt korrekt og nøytralt. Klagers anførsler om kritikkverdig opptreden var ikke sannsynliggjort, heller ikke hva gjelder anførslene om kritikkverdig atferd i en telefonsamtale under saksforberedelsen.

Sak 60/12: Dommeratferd. Prosessledelse og utforming av domspremisses. Kritikk.

Klagen gjaldt innklagedes prosessledelse og utforming av domspremisses i sivil sak. Klager var prosessfullmektig i saken og anførte at innklagede opptrådte partisk og utilbørlig, uverdige og respektløst i sin prosessledelse. Særlig ble klagers prosedyre fremhevet. Klagen gjaldt videre uttalelser i dommen, herunder karakteristikken av klager, som ble anført å være både infamerende og sårende.

Tilsynsutvalget fant at den måten innklagede avbrøt og stilte spørsmål på vanskeliggjorde gjennomføringen av prosedyren for klager, samt bidro til å undergrave respekten for ham og sette

ham i vanry overfor egen klient. De påklagede forhold under hovedforhandlingen var imidlertid ikke tilstrekkelig til å ilegge kritikk dels fordi det ikke var sannsynliggjort at innklagede opptrådte ubehøvlet og manglet saklig grunnlag for sin inngripen.

Under dissens (4-1) fant utvalgets flertall – hva gjaldt uttalelsene i domspremissene – at disse hadde fått en stigmatiserende og respektløs form, og var unødvendig for at innklagede skulle få frem budskapet. Flertallet fant den negative omtale av klager klart egnet til å virke sårende og infamerende. Formuleringene var krenkende for klager og i strid med god dommerskikk. Mindretallet sluttet seg til flertallets generelle merknader, men fant at de aktuelle avsnitt i dommen ikke var av en slik alvorlighetsgrad at det var grunnlag for ileggelse av kritikk. Innklagede ble etter dette ilagt kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

Sak 74/12: Dommeratferd. Forlikspres. Avvisning.

Klagen gjaldt innklagedes opptreden og behandling av sak etter barneloven. Det ble anført at innklagede i et saksforberedende møte klart ga uttrykk for at klager ikke ville få medhold i den midlertidige avgjørelsen. Det ble anført at klager ble presset til å inngå forlik i samsvar med motpartens krav. Videre ble anført at innklagede var partisk og diskriminerende under hovedforhandlingen, og at det ble foretatt en uriktig bevisvurdering.

Tilsynsutvalget uttalte at den del av klagen som rettet seg mot det saksforberedende møtet fant sted nesten 10 måneder før klage ble fremsatt. De øvrige forhold i klagen fant sted 4-5 måneder før klage ble inngitt, slik at klagefristen var utløpt for samtlige forhold. Ut i fra de innhentede opplysninger i saken fra sakens aktører fant utvalget ikke grunn til å realitetsbehandle den del av klagen som gjaldt opptreden i det saksforberedende møtet. Det var ikke påvist dommeratferd som utvalget fant grunn til å vurdere. Utvalget fant videre det ikke sannsynliggjort at klager hadde rimelig grunn til å oversitte klagefristen. Den del av klagen som rettet seg mot bevisvurderingen ble avvist som forhold utvalget ikke kan vurdere. Klagen i sin helhet ble etter dette avvist.

Sak 88/12: Saksbehandlingstid. Midlertidig forføyning. Avvisning.

Klagen gjaldt innklagedes behandling av begjæring om midlertidig forføyning. Det ble i begjæringen

vist til at klager var pågrepet av politiet med sikte på snarlig utsendelse. Klager, som da allerede hadde reist sak mot Staten v/Utlendingsnemnda, påstod i forføyningen at klager ikke skulle uttransporteres inntil det forelå rettskraftig avgjørelse i hovedsaken. Klager anførte at innklagede fremstod fullstendig fraværende ved sin behandling av begjæringen, idet forføyningen aldri ble besvart eller sendt til forkynnelse.

Tilsynsutvalget la til grunn at innklagedes håndtering av forføyningen var avsluttet da det ble bestemt at denne skulle behandles sammen med hovedsaken. Innklagede hadde besluttet dette pr. brev til partene. Det påklagede forhold var på samme tidspunkt også avsluttet. Påstanden om sen saksbehandling kunne dermed ikke vurderes i det påfølgende tidsforløp. Klagefristen på tre måneder var etter denne oppfatning ikke overholdt. Etter en samlet vurdering fant utvalget at opplysningene i saken ikke ga grunnlag for å realitetsbehandle klagen. Klagen ble etter dette avvist som for sent fremsatt.

Etiske prinsipper for dommeratferd

De etiske prinsippene for dommeratferd har som formål å fremme at dommerne opptrer på en måte som skaper tillit til domstolene og deres avgjørelser. Prinsippene skal også tjene til opplysning om hva som er god dommerskikk. Disse etiske prinsippene for dommeratferd er vedtatt av henholdsvis Den norske Dommerforening, Teknas etatsforening for jordskifterettene og Domstoladministrasjonen, og er utarbeidet i samarbeid mellom disse.

Prinsippene gjelder for alle fagdommere i de alminnelige domstolene og i jordskiftedomstolene, både i og utenfor den dømmende virksomhet.

1. Grunnleggende krav

En dommer skal opptre i samsvar med loven, rettsordenen og god dommerskikk, og slik at han eller hun gjennom sin atferd fremmer den alminnelige tillit til domstolene.

2. Uavhengighet

En dommer skal utøve dommergjerningen uavhengig av utenrettslig påvirkning fra offentlige eller private interesser.

3. Upartiskhet

En dommer skal være og framtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. En dommer må ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker han eller hun har under behandling eller som det er nærliggende at dommeren kan få til behandling. En dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger. Dommeren skal aktivt legge forholdene til rette for minnelige løsninger, men partene skal ikke utsettes for press til å inngå forlik.

4. Integritet

En dommer skal opptre på en måte som ikke er egnet til å skade den alminnelige tilliten til domstolens eller dommerstandens anseelse. En dommer skal ikke for seg selv eller andre motta gaver eller andre fordeler som kan settes i forbindelse med utøvelsen av dommergjerningen.

5. Likebehandling

En dommer skal ivareta hensynet til likebehandling av parter og øvrige aktører som opptrer for domstolen. En dommer skal bygge på saklige hensyn ved tildeling av oppdrag for domstolen.

6. Korrekt opptreden

En dommer skal holde en saklig tone og opptre verdig og korrekt overfor alle som dommeren har

med å gjøre i embetsutøvelsen. Dommeren skal påse at meddommere deltar som fullverdige medlemmer av retten. Dommeren skal vise respekt for de oppgavene advokater og representanter for påtalemyndigheten har i rettspleien. En advokat skal ikke identifiseres med sin klient.

7. Utforming av rettslige avgjørelser

Ved utformingen av rettens avgjørelser må dommeren vise tilbørlig respekt overfor alle involverte så langt det er forenlig med kravet til en dekkende begrunnelse.

8. Diskresjon

En dommer skal – foruten å overholde lovbestemt taushetsplikt – utvise diskresjon om sensitive forhold som dommeren får kjennskap til i sitt virke og skal ikke bruke slik informasjon til noe formål som ligger utenfor dommergjerningen. En dommer skal utad bevare taushet om rettens rådslagning og stemmegivning for lukkede dører. En dommer skal ikke meddele avgjørelsen før den er avsagt.

9. Kompetanse

En dommer skal vedlikeholde og forbedre sine faglige kunnskaper og ferdigheter.

10. Effektivitet

En dommer skal utføre sin dommergjerning effektivt og med rimelig hurtighet, så langt det er forenlig med kravene til forsvarlig saksbehandling og faglig kvalitet. Når det oppstår forsinkelser av betydning, skal de partene som er berørt underrettes om dette.

11. Ytringer m.m.

En dommer har som enhver annen ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, men en dommer skal ved utøvelsen av slike rettigheter ta hensyn til dommerembetets verdighet og domstolens upartiskhet, nøytralitet og uavhengighet. En dommer bør utvise forsiktighet ved omtale av saker som er under behandling i domstolene, og av egne rettsavgjørelser.

12. Dommerens forhold til media

En dommer skal vise respekt for medias oppgaver, herunder med å gi offentligheten informasjon om saker som behandles i domstolene.

13. Dommerens forhold utenfor tjenesten

En dommer skal også utenfor tjenesten opptre slik at atferden ikke er egnet til å skade respekten for eller tilliten til domstolene. En dommer må ikke gjøre bruk av dommertittelen når slik bruk kan oppfattes som en sammenblanding av roller eller hvor det for øvrig ikke er saklig grunn til det. En

dommer må vise forsiktighet med å gi råd eller på annen måte engasjere seg i andres rettstvister.

14. Fratrådte dommere

En fratrådt dommer bør unngå atferd som kan oppfattes som uheldig utnyttelse av dommertittelen.

15. Inngrepsansvar

En dommer som blir kjent med overtredelser av disse etiske prinsipper begått av en kollega, bør ta dette opp på en passende måte, og gripe inn dersom overtredelsen er vesentlig.

1. oktober 2010

Sekretariat:
Domstoladministrasjonen
Postboks 5678 Sluppen
7485 Trondheim

Telefon: + 47 73 56 70 00
Telefaks: + 47 73 56 70 01
E-post: tilsynsutvalget@domstol.no

Ytterligere informasjon om Tilsynsutvalget for dommere er
tilgjengelig på www.domstol.no/tilsynsutvalget.